

УДК 336.717.061:338.43

МІСЦЕ ТА ЗАВДАННЯ КРЕДИТУ ПРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Г.В.Корнійчук, аспірантка
ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААНУ

У статті розглянуто особливості і необхідність здійснення інвестиційно-інноваційного розвитку агроформувань. Визначено місце кредиту як одного із основних фінансових джерел інвестицій.

Ключові слова: інвестиції, інновації, кредит, банківський кредит, інвестиційно-інноваційна діяльність.

Вступ. Ефективне і прибуткове функціонування агроформувань в сучасних умовах можливе лише за рахунок здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності, тобто переведення галузі на інноваційну модель розвитку. Незадовільний стан сільськогосподарських підприємств, їх низька прибутковість не дозволяє їм здійснювати інвестиційно-інноваційну діяльність за рахунок власних коштів. Процес інноваційного розвитку економіки та банківське кредитування знаходяться у тісному взаємозв'язку, так як кредит може виступати як альтернативним джерелом фінансування науково-технічних проектів або ж як додатковий грошовий ресурс, необхідний для вирішення поточних і довгострокових господарських потреб.

Постановка проблеми. Дослідити особливості інвестиційно-інноваційного розвитку агроформувань, його переваги та фактори, які гальмують його здійснення. Визначити місце кредиту і необхідність залучення кредитних ресурсів для організації інвестиційно-інноваційного процесу.

Результати досліджень. Відомо, що з давніх-давен Україна була аграрною країною. І саме тому сільське господарство було і залишається одним із найважливіших секторів економіки країни. Так як сільське господарство є основною продовольчою галуззю, держава зацікавлена в стабільному розвитку і прибутковості даної галузі. Проте однієї державної підтримки і власних ресурсів аграріїв, зазвичай, не вистачає для самофінансування. Звідси і впливає потреба у залученні короткострокових і довгострокових кредитів.

Сільське господарство є кредитомісткою галуззю і залучення кредитних ресурсів є просто необхідне для його нормального функціонування. Сільськогосподарським підприємствам порівняно з підприємствами інших галузей важче отримати доступ до кредитних ресурсів внаслідок таких причин як: низька рентабельність та нестабільний рух готівки в сільському господарстві, дефіцит ліквідних гарантій, високі процентні ставки, незначна кількість філій комерційних банків у сільській місцевості та інші. Це загальна слабкість та обмежений характер фінансового ринку України.

Сталий розвиток АПК в умовах прискорення глобалізаційних та інтеграційних процесів можливий на інноваційно-інвестиційних засадах. Інноваційна діяльність є важливою складовою прискорення розвитку сільського господарства. Застосування у сільському господарстві інноваційних технологій і високопродуктивної техніки є важливою передумовою створення конкурентоспроможного сільського господарства. Інноваційний процес в сільському господарстві порівняно з іншими галузями характеризується тривалішими строками розробки й апробації інновацій, особливо при введенні селекції сортів у рослин та порід тварин. Найбільшим недоліком, що гальмує здійснення інноваційної діяльності є самофінансування, що на даний момент найбільше використовується підприємцями. Висока ризикованість інноваційних проектів зумовлює низьку частку коштів інвесторів і кредитних ресурсів. А отримати довгострокові й дешеві кредити складно і практично неможливо.

Приклад розвинутих країн свідчить, що піднесення в Україні неможливе без технічного переозброєння промисловості з наступним переходом на інноваційний шлях розвитку. Держава повинна фінансувати фундаментальну науку, організацію високоризикових прикладних досліджень, відновити гідну бюджетну підтримку науки, розвивати науково-дослідницьку інфраструктуру. Уряди багатьох держав створюють сприятливе для появи інновацій внутрішнє і зовнішнє середовище, підтримують нові організаційні структури і нові економічні механізми, реалізують програми розвитку окремих територій [4].

Щоб створити економічні умови для ефективної науково-технічної діяльності, в Україні за останні роки розроблено і затверджено низку законодавчих актів, зокрема Закон «Про основи державної політики у сфері науки та науково-технічної діяльності». Він встановлює основні цілі, напрями, принципи, форми і методи діяльності держави у науково-технічній сфері, зокрема в суспільних відносинах, що формуються в процесі науково-технічної діяльності для одержання нових знань і використання їх у створенні та удосконаленні засобів, знарядь, предметів та умов праці і життя людини, духовного та культурного розвитку суспільства. Проте, останніми роками частка українських підприємств, які впроваджують інновації, стабільно низька, приблизно 10%-11%.

Будь-яку інноваційну діяльність складно розглядати без її інвестиційного та ресурсного забезпечення. На сьогоднішній день саме інвестиції є найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, структурних зрушень у народному господарстві, забезпечення технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності.

Об'єктивно не можна не відзначити, що протягом останніх п'яти років інвестиції в сільське господарство зросли майже на 30%. Але навіть таке зростання не можна назвати достатнім. Щорічна потреба господарств країни в енергонасичених тракторах становить близько 17 тис. одиниць, а в зернозбиральних комбайнах – близько 5 тис. одиниць. Це дає змогу зробити

висновок, що для виробників сільськогосподарської техніки й устаткування Україна є досить перспективним ринком [3].

"Українські аграрні компанії розраховують шляхом ІРО залучити вже цього року близько 120 млн. дол., - підкреслює директор консалтингової компанії ААА Сергій Наливка. - Обсяг інвестицій наступного року залежатиме від політики влади з квотування експорту зернових культур і повернення аграріям боргу з бюджетного відшкодування ПДВ". За словами Наливки, у разі успішного вирішення цих двох проблем обсяг щорічних інвестицій в сільське господарство може зрости до 1,2 млрд. дол.

На жаль, внутрішніх джерел фінансування таких як, наприклад, одержаний прибуток не вистачає для подальшого інвестування підприємств аграрного сектору. А ситуація, яка склалася в країні ще більше ускладнює здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності. Саме тому слід розглянути кредит, як один із основних методів забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку агроформувань.

Інвестиційний кредит є важливою категорією ринкової економіки, що відображає реальні зв'язки і відносини економічного життя суспільства. Опосередковуючи всі стадії відтворювального процесу, інвестиційний кредит сприяє досягненню найвищої рентабельності виробництва і прибутковості капіталу.

Інвестиційний кредит – це економічні відносини між кредитором і позичальником з приводу фінансування інвестиційних заходів на засадах повернення і, як правило, з виплатою відсотка. Необхідність інвестиційного кредиту пов'язана з об'єктивною розбіжністю у часі руху матеріальних і грошових потоків, що виникає в процесі відтворення суспільного продукту. Потреба в інвестиційному кредиті виникає через різницю у величині і термінах повернення капіталу, авансованого у виробництво, а також у зв'язку із необхідністю одночасної інвестиції великих грошових коштів для розширення виробничого процесу [2].

Структурні та динамічні зміни у фінансовому забезпеченні інвестиційних процесів в українській економіці, які відбулися останніми роками, не лише об'єктивно підвищили роль кредиту як фінансового джерела інвестицій, а й суттєво загострили проблеми у механізмі взаємодії монетарної сфери та реального сектора, особливо в частині використання грошово-кредитних важелів. Йдеться, передусім, про необхідність:

- прискорення ремонетизації економіки як важливої передумови нарощування

- обсягів позичкового капіталу, розширення внутрішнього фінансового ринку та

- ресурсної бази банків;

- підвищення ролі кредитного каналу пропозиції грошей та ефективності процентної політики як найбільш дієвого інструменту впливу на інвестиційну та інноваційну діяльність економічних суб'єктів;

- розширення обсягів та удосконалення механізмів рефінансування Національного банку України, послаблення залежності ресурсної бази банків від зовнішніх ринків запозичень;

- підвищення впливу процентної політики Національного банку України на динаміку позичкового банківського проценту, у т.ч. за рахунок покращення збалансованості ринку грошей та зниження рівня доларизації [6].

Складний фінансовий стан більшості сільськогосподарських підприємств за останні роки призвів до максимального спрощення технологій, відмови від ряду необхідних технологічних операцій. Тобто здійснення інноваційної діяльності потребує залучення додаткових джерел фінансування, таких як довгострокові кредити банків, проте на сьогоднішній день отримати аграріям такі кредити практично неможливо. Це пов'язано з тим, що банки не беруть до уваги потреби суб'єктів аграрних підприємств. Основними перепонами на шляху до одержання довгострокових кредитів є відсутність ліквідного заставного майна і те, що підприємства не мають змоги виплачувати досить високі процентні ставки по кредитам.

Із наданих сільськогосподарським товаровиробникам позик у 2008 р. 65,68% складала пільгові кредити на суму 11,77 млрд. грн., з яких 6,06 млрд. були короткостроковими позиками, 4,13 млрд. – середньостроковими і 1,58 млрд. – довгостроковими [5].

Не зважаючи на це слід зазначити, що в останні роки комерційні банки йдуть назустріч аграріям, розробляючи програми довгострокового кредитування, призначені для оновлення основних фондів сільськогосподарських підприємств із залученням власних фінансових ресурсів та ресурсів іноземних фінансово-кредитних установ. Доцільним було б також запровадження фінансового лізингу на закупівлю сільськогосподарської техніки. І в даному випадку не виникало б питання про заставу, так як її об'єктом виступала б придбана техніка.

Заздалегідь ніколи не можна визначити чи принесе інноваційна розробка дохід чи ні, а від цього, відповідно, залежить ймовірність повернення кредиту. Іншими словами недостатньо запропонувати інновацію – вона ще має бути успішно реалізована на ринку.

Процес інноваційного розвитку економіки та банківське кредитування знаходяться у тісному взаємозв'язку. Діяльність банківських організації в інноваційному середовищі необхідно розглядати в двох аспектах – як зовнішній суб'єкт (реалізується через кредитні ініціативи) та як суб'єкт інноваційного підприємництва (через створення та впровадження нових банківських продуктів). Особливістю сучасного етапу розвитку банківської системи є невіддільність вищеназваних аспектів функціонування банківських установ [1].

Основна перевага активного залучення банківського кредитування в процесі інноваційного розвитку є очевидною. Суб'єкти інноваційної діяльності отримують можливість у будь-який момент оперативно мобілізувати додаткові грошові ресурси, необхідні для вирішення поточних і довгострокових

господарських потреб, що, у свою чергу, дозволяє кредиторам перетворити вільні кошти в дохідні активи. Взаємовигідне співробітництво банків та інших суб'єктів інноваційного процесу супроводжується такими перевагами: значно зменшується обсяг так званих «інформаційних витрат»; зменшується обсяг «мінових витрат»; збільшується можливість оперативно отримувати довгострокові кредити.

Висновки. У висновку слід зазначити, що інноваційно-інвестиційна діяльність має значний вплив на діяльність агропромислового комплексу. Переведення галузі на інноваційну модель розвитку допоможе розв'язати проблему становлення конкурентоспроможного аграрно-промислового виробництва. Проте без фінансової підтримки держави інноваційного бізнесу це практично неможливо. Питання довгострокового кредитування інвестиційно-інноваційної діяльності так і залишається відкритим. Враховуючи досвід зарубіжних країн потрібно впроваджувати пільгове кредитування інноваційних проектів, гарантування державою позик, надання субсидій та дотацій на цілі науково-технічного розвитку, заохочення системи пільгового страхування ризиків інноваційного підприємництва. Комерційні банки повинні враховувати інтереси аграрних підприємств при наданні кредитів, тобто знизити вартість фінансово-кредитних ресурсів і надавати довгострокові кредити, які допоможуть реалізувати інноваційно-інвестиційні проекти.

Література

1. Бушуєв В.Л. Банківське кредитування як інструмент фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства // V научно-практическая конференция "Донбасс-2020: перспективы развития глазами молодых ученых"
2. Інвестиційне кредитування [текст] : навч. посіб. / А.А.Пересада, Т.В.Майорова. – К.: КНЕУ, 2002. – 271 с.
3. «ІнтерАГРО 2010» : нові стандарти ведення сільського господарства // Пропозиція. - № 1. – 2010. – С.20
4. Климова І.Г. Методи та інструменти фінансово-кредитного механізму державної підтримки інноваційної сфери у країнах з ринковою економікою // Інвестиції: практика та досвід. - №2. – 2009. – С.29
5. Коваленко І. Проблеми та перспективи банківського кредитування аграрної галузі регіону // Банківська справа. – 2009. - №5. – С.75
6. Шелудько Н.М. Грошово-кредитні важелі стимулювання інвестиційних процесів в Україні / Актуальні проблеми економіки. №5(71). – 2007. – С.182

Summary

The place and aim of a credit in investment and innovation development.
/Korniichuk H. V.

In this article importance of innovations and investments in agriculture researched. The role of credit as the main financial source developed.

Key words: investments, innovations, credit, investment and innovation activity.